

УДК 821.112.2-3'06
ВІКТОРІЯ БІЛЯЦЬКА
 (Дніпро)

ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ЕПІСТОЛЯРНОГО МОВЛЕННЯ П'ЄРА АБЕЛЯРА ТА ЕЛОЇЗИ ФУЛЬБЕР

У статті розглянуто лінгвостилістичні особливості листів (книга «Історія моїх страждань. Листування Абельяра й Елоїзи») середньовічного французького філософа до його учениці. Листи П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер протягом століть були документом осмислення життєдіяльності, теологічних поглядів і внутрішнього світу відомої постаті минулого й активно інтерпретувалися в художній літературі. Епістолярне мовлення Абельяра та Елоїзи – це емоційно-інтимне, інтелектуальне спілкування двох освічених людей, яких роз'єднали обставини.

Досліджувані листи містять значну кількість конструкцій, пов'язаних із християнськими віруваннями, що є значенневими для мовного етикету того часу й адресатів. Важливими в культурно-історичному аспекті є лінгвокультуреми й конотації, що виконують оцінно-емотивну функцію: формули-звертання, формули-процання, прохання, словосполучення повчального змісту, окличні та питальні речення.

Ключові слова: лінгвостилістичні особливості, лист, епістолярне мовлення, адресат.

Лінгвостилістичний аналіз, на думку Т. Беценко, передбачає «літературознавчий аналіз (розгляд художнього твору як факту естетичного і як факту суспільної думки), стилістичний аналіз (визначення індивідуально-авторських засобів художнього письма), лінгвістичний аналіз (спостереження за використанням мовних засобів: фонетичних, лексичних, словотворчих, морфологічних, синтаксичних, – за допомогою яких досягається повне та глибоке розкриття ідейно-тематичного змісту твору)» (Беценко, 1997). Листи видатних особистостей є об'єктом дослідження в літературознавстві, історіософії. Епістолярне мовлення є також однією з наукових проблем лінгвостилістики: від дискусій про відповідність терміна лист як знакової системи фіксації мови до поглядів щодо його місця в системі епістолярного стилю, епістолярного жанру, епістолярної форми чи манери. Дослідниця Н. Павлик, узагальнивши наукові твердження лінгвістів на цю проблему, констатує діаметрально протилежні погляди. Учені П. Дудник, О. Єфимов, Л. Мацько, К. Ленець, П. Плющ та ін. виокремлюють епістолярне мовлення в самостійний функціональний стиль; І. Чередниченко, С. Єрмоленко, О. Гвоздев вважають, що його ознаки співвідносяться з ознаками офіційно-ділового, публіцистичного, розмовного стилів; Т. Винокур, М. Кожина, Л. Кецаба, С. Комарова визначають епістолярне мовлення як гібридний чи синтетичний функціональний різновид мови; В. Наєр, Т. Радзівська, С. Гіндін розглядають епістолярне мовлення як міжстильове явище, здатне існувати в межах чи на основі того чи того функціонального стилю (Павлик, 2005).

Листи П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер – одна із найважливіших літературних пам'яток Середньовіччя. Вони були об'єктом художньої інтерпретації в розкритті теми трагічного кохання протягом багатьох віків у різних літературах, зокрема: у французькій – Гільом де Лорріс, Жан де Мен «Роман про Троянду» (XII ст.), Жан-Жак Руссо «Юлія, або Нова Елоїза» з підзаголовком «Листи двох коханців, які живуть у маленькому містечку в підніжжі Альп» (1761), Перну Режин «Елоїза і Абельяр» (2005); у російській – А. Жуковський «Лист Елоїзи до Абельяра» (1806), у німецькій – Луїзе Рінзер «Любов Абельяра» (1991), в іспанській – Роса Монтеро «Історія прозорого короля» (2005); в англійській – Олександр Поуп «Послання Елоїзи до Абельяра» (1717); в американській – Еріка Орлофф «Таємниця давнього рукопису» (2012) тощо.

Листи П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер є літературно-історичним фактом, «автентичним самосвідченням» (М. Крупа) і важливим сюжетним елементом художніх творів, хоча у «Філософському енциклопедичному словнику» зазначено, що їхнє листування, очевидно, є «літературним вимислом» (Губский, Кораблева, & Лутченко, 1999). Листи героїв несуть у собі важливу культурно-історичну інформацію, допомагають уточнити й доповнити відомості про відому особистість Середньовіччя. Тому, досліджуючи епістолярій П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер в означеному аспекті, будемо застосовувати як лінгвістичний, функціонально-стилістичний, так і літературознавчий підходи.

Важливо зазначити, що в культурно-науковому світі відомі більше праці Абельяра, аніж художні твори про нього. Спадщина Абельяра поділяється на праці з логіки: «Літературні глоси» (коментарі до Боеція, Порфирія та інше), «Діалектичні інтродукції», «Діалектика»; з теології: «Християнська теологія», «Вступ до теології», «Так і ні»; з етики: «Пізнай самого себе», «Діалог між філософом, іудеєм і християнином», автобіографія «Історія моїх страждань», листування з Елоїзою і «Поезія».

Мета статті – дослідити мовностилістичні особливості приватного епістолярію П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер, визначити конструктивні елементи лінгвостилістичних прийомів та диференційних ознак.

Лист – це «писаний текст, призначений для повідомлення про що-небудь, для спілкування з кимось на відстані»; «писане звернення до особи чи осіб, розраховане на широке розповсюдження» (Бусел, 2005). С. Комарова з позицій лінгвістики твердить, що лист – це «витвір мовленнєвотворчого процесу, закріплений у певній семантико-значеннєвій структурі й об'єктивований у вигляді письмового звернення автора до конкретного одиничного реципієнта, який пов'язаний з ним перцептивною спільністю соціального середовища, контактів, суспільними нормами поведінки» (Комарова, 1990). Н. Силаєва, здійснивши лінгвопрагматичний аналіз англійського приватного листування XVIII–XIX сс., доходить висновку про те, що лист потребує доскіпливого текстуального розгляду, адже це письмовий твір мовотворчого процесу, структурований відповідно до правил епістолярної архітекτονіки в композиційну єдність, яка служить для передачі певного змісту, що відповідає меті комунікації і має конкретну прагматичну установку» (Силаєва, 2007).

Листування поділяють на декілька груп: традиційно-ритуальне, емоційно-інтимне та інтелектуальне (Н. Павлик). Мова епістолярію залежить від мовної культури автора листів, його світобачення, ціннісних орієнтацій. Уже в Стародавній Греції майстерність у листуванні входила до курсу риторики та передбачала певні вимоги до послань: вступне слово, головна частина, заключна частина (Листи Платона, Сократа, Аристотеля тощо). У середньовічній Європі мистецтво писати листи досягло високого рівня, оволодіти ним було невід'ємним сегментом елітарного виховання. Листи П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер – це емоційно-інтимне, інтелектуальне спілкування двох освічених людей, яких роз'єднали обставини, вони змушені були жити в монастирях. У третьому листі Елоїза пише про правила епістолярного етикету того часу: «Дивуюся, єдиний мій, що ти, попри заведений у листуванні звичай, а то й супроти самого природного порядку речей, наважився у заголовку листового привітання поставити мене попереду себе: жінку – попереду мужа, дружину – попереду чоловіка, слугиню – попереду пана, черницю – попереду ченця; попереду священика – дияконису й попереду абата – абатису. Так, цей порядок правильний і почесний, але тільки тоді, коли, пишучи до верхника чи до рівні, ставлять його ім'я перед своїм. Коли ж пишуть до підлеглого, то й на письмі передують ім'я того, хто передуює гідністю становища» (Абельяр, 2004).

Як і будь-яка епістола, листи П'єра Абельяра та Елоїзи Фульбер містять формули-звернення до адресата, насичені позитивними конотаціями закоханості, пошани: «Панові своєму – а радше батьку; дружині своєму – а радше брату, слугиня його – а радше донька, його дружина – а радше сестра; Абельярові – Елоїза» (Абельяр, 2004, с. 59); «Елоїзі, найлютішій сестрі во Христі – Абельяр, У Ньому ж брат її» (Абельяр, 2004, с. 68); «Тільки тобі – тільки твоя» (Абельяр, 2004, с. 102).

Листи містять й етикетну форму завершення, прощання, формули-побажання з позитивною семантикою: «Жий і здоровою будь хай і сестр» (Абельяр, 2004, с. 74); «Зоставай во Христі здорова, невісто Христова; во Христі zostавай і з Христом проживай» (Абельяр, 2004, с. 101). Листи Елоїзи завершуються переважно формулами-проханнями, які породжують конотації інтимності, ввічливості. Вони мають різноманітне формальне вираження: дієслова в наказовому способі першої та другої особи однини, словосполучення різних конструкцій: «Отож, самим Богом, що ти Йому себе пожертвував, благаю тебе: даруй мені свою присутність у той спосіб, у який можеш, себто відписавши мені щось для розради – хоча б задля того, щоб я, розважившись, ще бадьоріше бралася годити Божові... Благаю, зваж, що ти мені заборгував, завваж, чого прошу, а я довгого листа короткою кінцівкою завершу: бувай, єдиний» (Абельяр, 2004, с. 67).

Отже, етикетні елементи листів Абельяра й Елоїзи мають традиційну форму, передають інформацію про мовну індивідуальність адресата та мовленнєві традиції доби Середньовіччя.

Листи адресатів, особливо Абельяра – це листи-спогади, листи-зізнання, листи-сповіді, звідки бере «початок погляду на епістолу на джерело пізнання духовного світу особистості» (Погребняк, 2015). Велике враження на Абельяра справило листування Сенеки і св. Павла, головною тезою яких було те, що дружина відволікає чоловіка від філософії й духівництва: неодружений чоловік віддає себе Богові, а одружений концентрується на світові, чоловік-філософ повинен розчинятися у Христі, і лише так можна досягнути блаженства духу. Може, саме це твердження і вплинуло на буття героїв, на їхнє трагічне кохання. Недарма ж Елоїза в листах до коханого цитує Сенеку: «А які приємні нам листи відсутніх друзів, повчає власним прикладом Сенека, коли пише у відповідь своєму другові Луцілію: «Я вдячний тобі за те, що часто мені пишеш: дійсно, лише в такий спосіб можеш постати перед моїми очима. Тільки-но отримую твого листа – відразу ми вкупі. Якщо милі нам зображення відсутніх друзів, бо нагадують про них, розвіюють на якийсь час нашу туту оманливою, пустою втіхою, то наскільки приємнішими є листи, що доносять до нас правдиві риси відсутнього друга» (Абельяр, 2004).

Відсутність духовного взаєморозуміння провокує розрив у стосунках Абельяра й Елоїзи на декілька років. Відновлення спілкування починається після виходу автобіографічної книги філософа «Історія моїх страждань. Утішне послання другу», у якій вагоме місце відведено Елоїзі, яку він називає єдиним другом, а свою любов виправдовує книгою «Пісня Пісень», складеною для коханої «невістки Христа». О. Білокобильський зазначає: «Читаючи найвідоміший твір мислителя, можна помітити, що повороти його особистого життя майже завжди супроводжуються змінами у філософських поглядах. Неважко переконатися, що при всій своїй прихильності до теоретичних побудов, Абельяр був палким „практиком“ життя, де б воно не відбувалося – біля шкільної дошки, в обіймах коханої чи монастирських стінах. Але й Абельяра-філософа, й Абельяра-релігійного дяча, і навіть Абельяра-страждальця перевершує Абельяр як вічний коханий Елоїзи. Абельяр та Елоїза – чи не найвідоміша пара закоханих в історії західного світу, яка реально існувала. Починаючи із Середньовіччя і аж до сьогоднішнього дня приклад Абельяра та Елоїзи залишається своєрідним архетипом любові» (Білокобильський, 2015).

У листах Абельяра до Елоїзи відчутний дидактизм монологічного мовлення, виражений повчальними дієсловами та словосполученнями *уникайте, зрозумійте, хотів застерегти*. Думки адресата є об'єктивнішими, доказовішими: «А тебе разом зі святим зібранням сестер нехай ще певніше захопить до молитви» (Абельяр, 2004, с. 71); «Почуй, благаю, вухом серця те, що часто чула вухом тілесним» (Абельяр, 2004, с. 72); «...покажіть небіжчикові, як ви його любили за життя, споможіть його своєю окремою, особливою молитвою» (Абельяр, 2004, с. 74); «...завжди пам'ятай у молитвах про того, хто зосібна твій» (Абельяр, 2004, с. 71); «Хвалю, що ганиш вихваляння, і тим самим ще хвали гіднішою себе показуєш» (Абельяр, 2004, с. 90); «...щоб тим більше остерігалася мене зневажати, чим менш гідним докору мене побачиш» (Абельяр, 2004, с. 84); «Благаю, стримайся від такої мови і вгамуй свої ремствування...» (Абельяр, 2004, с. 89). У такий спосіб Абельяр застерігає кохану від помилок і спонукає до осмислення справедливості думок задля її «повчання й напучення».

На психологічному рівні епістолярне мовлення героїв спрямоване на результат дії – отримати відповідь. Автори листів, особливо Елоїза, при написанні переживають, хвилюються, перечитують декілька разів перед тим, як дати відповідь і відправити адресатові. Лексеми, що називають почуття хвилювання, переживання – *кидають хвили, хвилювання не даватиме спокою, розум заповнили хвилювання*, – є конструктивним елементом стилістичних прийомів і фігур, які організують забарвлене висловлювання з відповідним експресивно-емоційним завданням. «Що ж до того, що я вас схвилював згадкою про небезпеки, від яких потерпаю, та про смерть, якої страшуся, то вчинено це за твоїм власним спонуканням, а то й благанням» (Абельяр, 2004).

А. Мунтян зазначає, що історія кохання середньовічного теолога та його учениці, їхня трагічна розлука несли в собі заряд емоційності. У листах Елоїзи він меланхолійно-м'який, інтимно-ніжний, «а головне – вбирає в себе нескінченні відтінки всередині одного психологічного стану: Елоїза то проливає сльози, то відтворює картини щасливого минулого, то змальовує монастир як похмуру „обитель Скорботи“, то як стримане й суворе „вмістилище Святини“, то закликає коханого пестити її, то чекає від нього уроку» (Мунтян, 2013). На підтвердження цієї думки можна навести приклад із п'ятого листа Елоїзи: «Ні над чим-бо не маємо меншої влади, як над власною душею: ми більше змушені їй коритися, аніж спроможні нею повелівати. Тому, коли нас проймають якісь почуття, ніхто не може цілком придушити їх раптових поривів, котрі легко прохоплюються назовні у діла і ще легше – вилітають у слова; а вони, ці знаки вражень душі, завжди напоготові. Так воно й написано: „З повноти-бо серця уста промовляють“» (Абельяр, 2004).

Синкретизм виражальних засобів епістолярного стилю, на думку А. Найруліна, що споріднює приватне листування з розмовно-побутовим та художнім мовленням, «зумовлює лаконізм у висловленні думки, широке використання еліпсисів. Усталена структура тексту, яка ніби обмежує мовотворчі потенції адресата, насправді відкриває перед ним значні можливості у відтворенні емоцій, почуттів, станів, що свідчить про конотованість епістолярію» (Найрулін, 2011).

Однією з лінгвостилістичних особливостей листів Абельяра й Елоїзи є риторичні звертання, питання й окличні речення з оцінним значенням. Такий нерозривний комплекс «запитання-відповідь» у формі питального й окличного речень посилює авторську оцінку з підкресленою емоційною: «О, якби ж то в цьому ми тобі передували, а не слідом за тобою ступали! Отож благаю: зжалься над нами! Як тебе утрачу – на що мені тоді сподіватися? І навіщо продовжувати цю мандрівку, а в якій моя зарада – тільки ти, і то лише тим, що живий, бо якось інакше тобою розкошувати мені заказано? Гріх і казати, та Бог в усьому і завжди був до мене жорстоким!» (Абельяр, 2004).

Серед лінгвокультурологічних особливостей листування – цитування канонічних християнських книг, відомих учених того часу, письменників, що свідчить не лише про рівень епістолярного мовлення, а й репрезентує світогляд, інтелектуальний рівень адресатів (Август, Аспанія, Аполлос, Вергілій, Давид, Даліла, Афта, Кондака, Ксенофонт, Корнелія, Мойсей, Овідій, Помпей, Сенека тощо).

Зображені в листах постаті максимально координуються з епохою та особистостями, діяльність яких впливає на буття адресатів. Чуже мовлення в епістолах передається за допомогою прямої мови, інколи й непрямой, відповідно синтаксично оформлено. «Тому правильно каже святець Йов, коли, почавши такими словами: «Дам волю супроти мене мові моїй», – себо: «Розв'яжу собі язик і відчиню уста в сповіді на осуд своїх гріхів», відразу ж додає: «Говоритиму в гіркоті душі моєї». Ось як це витлумачує блаженний Григорій: «Є такі, що на повний голос визнають провини, але не знають стогону у своїй сповіді, й про те, що гідне ридань, розповідають із радістю. Тому, коли хтось виказує свої провини й від них відрікається, то необхідно, щоб він ще й з “гіркотою душі” їх виказував; тоді ця гіркота каратиме все, що язик звинуватить судом розуму». Але блаженний Амвросій пильно зауважує, якою рідкісною є гіркота справжнього покаяння: «Легше, – каже, – знайти таких, що зберегли невинне сумління, аніж таких, що вчинили належне покаяння» (Абеляр, 2004).

Загалом епістолярій Абеяра й Елоїзи практично побудовано на конструкціях, пов'язаних із християнськими віруваннями, що є значенневими для мовного етикету того часу і їхнього суспільного статусу – він учений-теолог, який певний час жив у монастирі, вона ж після розлуки з коханим жила лише в монастирі. У мові листів ужито відповідні лексеми – назви основних богословських понять і біблійних персонажів, таїнств, лексику на позначення церковного календаря, предметів богослужіння, церковної ієрархії, назви храмів, монастирів, священницьких обладунків, лексику християнської моралі: «Погортай лишень сторінки чи то Старого Завіту, чи Євангелія – і виявиш, що найвеличніші чудеса оживлення було явлено або лише самим жінкам.... Та й свого друга Лазаря Господь воскресив на благання сестер Марії та Марти» (Абеляр, 2004, с. 71); авторські й канонічні молитви: «Спаси, мій Боже, раба Твого, що на тебе надіється; пошли йому поміч зі святині і з Сіону заступи його; будь йому вежею міцною перед лицем ворога. Господи, вислухай молитву мою, і зивання моє нехай дійде до Тебе» (Абеляр, 2004, с. 73).

До нашого часу дійшло лише декілька листів Абеяра до Елоїзи. Останній лист від Абеяра, що має назву «Ісповідь віри Елоїзи», був написаний після другого засудження його поглядів на Санському синоді. Лист розпочинається зверненням до духовної посестри і скаргами на те, що його вчення не розуміють: «Сестро моя Елоїзо, колись дорога мені в миру, а нині во Христі найдорожча! Зненавидів мене світ через логіку. Мовлять-бо ті заблудлі, що в блуд вводять, мудрість яких – у пагубі, що я хоч і випередив усіх у логіці, та вельми кульгаю в науці Павла; гостроту мого розуму вихваляють, та чистоту моєї християнської віри – паплюжать» (Абеляр, 2004, с. 105). У цьому листі-посланні Абеляр викладає головні засади своєї віри, які не суперечать догматам офіційної церкви: «Вірую в Отця, і Сина, і Святого Духа, єдиного за природою й істинного Бога, який, являючи себе Тройцею в особах, в сутності своїй завжди єдність застерігає... такою є моя віра; на ній стою, нею кріплю свою надію. В її цілющості перебуваючи, риків Сцілли не боюся, з Харібдиних чорторіїв посміхаюся і не жахаюся смертоносних співів Сирен. Налетить буря – і не похитнуся, повіють вітри – і не порушуся; „заснований-бо на камені”» (Абеляр, 2004, с. 106).

Після цього листа вони більше не переписувалися й не зустрічалися. Елоїзі повідомили про смерть Абеяра, поховали його в Параклеті, а через 20 років і Елоїзу поховали поряд із чоловіком.

Отже, листи П'єра Абеяра та Елоїзи Фульбер віддавна є предметом зацікавлень лінгвістів, літературознавців і культурологів. Вони свідчать про високий рівень розвитку епістолярного мовлення в добу Середньовіччя, репрезентують світогляд, інтелектуальний рівень адресатів, несуть у собі важливу культурно-історичну інформацію про події та визначних особистостей. У досліджуваних листах виділено диференційні ознаки, зокрема: дискурсивність, спільність інтересів адресата й адресанта, та лінгвостилістичні особливості: наявність лінгвокультурам, конотації, що виконують оцінно-емотивну функцію (формули-звертання, формули-прощання, побажання, прохання), дієслова наказового способу, словосполучення повчального змісту, окличні речення, риторичні питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Абеляр П. Історія моїх страждань. Листування П. Абеяра й Елоїзи / П. Абеляр ; пер. з лат. Р. Паранько. – Львів : Літопис, 2004. – 136 с.
- Беценко Т. Лінгвостилістичний аналіз поезій Василя Стуса / Т. Беценко // Дивослово. – 1997. – № 8. – С. 17–21.
- Білокобильський О. Теологія та секуляризація: парадокс Абеяра / О. Білокобильський // Схід. – 2015. – № 4. – С. 13–16.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
- Комарова С. Функционирование перифразы в эпистолярном стиле вт. п. XVIII века : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / С. И. Комарова. – Днепропетровск, 1990. – 18 с.

- Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту / М. Крупа. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 416 с.
- Мунтян А. Жанр послання у ранній творчості О. Поупа: «Елоїза – Абельяру» / А. Мунтян // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Київ, 2013. – № 28. – С. 198–207.
- Найрулін А. О. Культурно-історичний і прагмалінгвальний компоненти в письменницькому епістолярію початку ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / А. О. Найрулін. – Київ, 2011. – 22 с.
- Павлик Н. В. Типологія дискурсивних одиниць в українському епістолярному мовленні : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н. В. Павлик. – Донецьк, 2005. – 20 с.
- Погребняк І. Епістолярний жанр у діахронній проекції / І. Погребняк // Синопис: текст, контекст, медіа. – 2015. – № 1 (9). – С. 75–81.
- Силаева Н. Лингвопрагматический анализ экспрессивности эпистолярного текста (на материале английской частной переписки XVIII–XIX вв.) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Н. В. Силаева. – Самара, 2007. – 22 с.
- Философский энциклопедический словарь / ред.-сост.: Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко. – Москва : ИНФРА-М, 1999. – 576 с.

VICTORIA BILIATSKA

LINGUOSTYLISTICS OF PIERRE ABELARD'S AND HELOÏSE FULBERT'S EPISTOLARY SPEECH

The article deals with the linguostylistic peculiarities of letters (book "The Letters of Abelard and Héloïse") of medieval French philosopher and his beloved Héloïse. The letters have been the documentation of comprehension of livelihood, theological beliefs and the inner world of the famous figure of the past, and also actively interpreted in the fiction for ages.

The Pierre Abelard's and Héloïse Fulbert's epistolary speech is an emotional-intimate, intellectual communication of two educated people, who were separated by circumstances (he is a scholar-theologian, who used to live in a monastery for some time, and she lived only in the monastery after the breaking with her beloved man). One of the linguocultural peculiarities of their letters is the quotations from canonical Christian books, that were well-known to scholars and writers of that time, which not only tells about the level of epistolary speech, but represents the worldview of addressees (August, Aspania, Apollos, Virgil, David, Dalila, Ephta, Xenophon, Cornelius, Moses, Ovid, Pompey, Seneca etc.). Personalities depicted in the letters are fully coordinated with the epoch and personalities, whose activities influence the being of addressees.

The Pierre Abelard's and Héloïse Fulbert's epistolary speech is practically built on constructions which are connected with Christian beliefs, which are meaningful for the language etiquette of that time, – the names of main theological terms and biblical characters, sacraments, the vocabulary of the denotation of the church calendar, subjects of worship, church hierarchy, names of temples, monasteries, priestly armors, the vocabulary of Christian moral.

Differential peculiarities highlighted in the researched letters: discursiveness, the unity of the addressee and the sender and linguostylistic peculiarities: the availability of linguoculturemes, connotations, which have evaluative-emotional function (formulas-addressings, formulas-farewells, wishes, requests), verbs in imperative mood, phrases with instructive content, exclamatory interrogative sentences.

Key words: linguostylistic peculiarities, letter, epistolary speech, addressee.

REFERENCES

- Abeliar, P. (2004). *Istoriia moikh strazhdan. Lystuvannia P. Abeliara y Eloizy [The story of my suffering. Correspondence of P. Abelard and Eloise]*. Lviv: Litopys [in Ukrainian].
- Betsenko, T. (1997). *Linhvostylistychnyi analiz poezii Vasylia Stusa [Linguostolic analysis of Vasyl Stus poems]*. *Dyvoslovo [Dyvoslovo]*, 8, 17–21 [in Ukrainian].
- Bilokobyl'skyi, O. (2015). *Teolohiia ta sekularyzatsiia: paradoks Abeliara [Theology and secularization: the paradox of Abelard]*. *Skhid [East]*, 4, 13–16 [in Ukrainian].
- Busel, V. T. (ed.). (2005). *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*. Kyiv; Irpin: Perun [in Ukrainian].
- Gubskii, E. F., Korableva, G. V., & Lutchenko, V. A. (ads.). (1999). *Filosofskii enciklopedicheskii slovar*. Moskva: INFRA-M [in Russian].
- Komarova, S. (1990). *Funkcionirovanie perifrasy v epistol'nom stile vt. p. XVIII veka [The functioning of the paraphrase in the epistolary style second half XVIII century]*. (Extended abstract of PhD diss.). Dnipropetrovsk [in Russian].
- Krupa, M. (2005). *Linhvostychnyj analiz khudozhn'oho tekstu [Linguistic analysis of artistic text]*. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky [in Ukrainian].

- Muntian, A. (2013). Zhanr poslannia u rannii tvorchosti O. Poupa: «Eloiza – Abeliaru» [The genre of the message in the early works of O. Pope: “Eloise - Abelard”]. *Humanitarna osvita v tekhnichnykh vyshchykh navchal'nykh zakladakh* [Humanitarian education in technical higher educational establishments], 28, 198–207 [in Ukrainian].
- Nairulin, A. O. (2011). *Kulturno-istorychnyi i prahmalinhvalnyi komponenty v pysmennytskomu epistoliarii pochatku XX stolittia* [Cultural-historical and pragmalinguvalny components in the writer's epistolary early XX century]. (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Pavlyk, N. V. (2005). *Typolohiia dyskursyvykh odynyts v ukrainskomu epistoliarnomu movlenni* [The typology of discursive units in Ukrainian epistolary speech]. (Extended abstract of PhD diss.). Donetsk [in Ukrainian].
- Pohrebniak, I. (2015). Epistoliarnyi zhanr u diakhronnii proektsii [Epistolary genre in diachronic projection]. *Synopsys: tekst, kontekst, media* [Synopsis: text, context, media], № 1 (9), 75–81 [in Ukrainian].
- Silaeva, N. (2007). *Linguoprجماتический анализ экспрессивности эпистолярного текста (на материале английской частной переписки XVIII–XIX вв.)* [Linguopragmatic analysis of expressiveness of an epistolary text (on the material of the English private correspondence of the XVIII–XIX centuries)]. (Extended abstract of PhD diss.). Samara [in Russian].

Одержано 26.04.2018 р.